

Yttrande från

Advokat Mathias Wiberg, notarius publicus i Stockholm, Sverige.

Inställning

Jag tillstyrker utredningens förslag.

Sammanfattning

Det finns ett behov att skicka svenska myndigheters registerutdrag med elektronisk post när mottagaren har sin bas i en annan konventionsstat. Behovet beror på att det tar lång tid och är relativt dyrt att skicka pappersdokument med kurir.

Tillträde till HCCH 'eAPP' och införandet av ett 'eRegister' för 'eApostille' förutsätter att notarius publicus elektroniska underskrift på eApostillet kan valideras i efterhand. Sådana valideringstjänster finns redan för kvalificerade elektroniska signaturer (QeS). Europeiska kommissionen har en hemsida på Internet som tillåter sådana valideringar. Full efterlevnad av kraven som finns i Apostillekonventionen (HCCH 1961) förutsätter att inte bara notarius publicus underskrift valideras. Därutöver måste eRegistret innehålla uppgifter om den underliggande handlingen, det vill säga namnet på den person som skrev under dokumentet, dennes tjänstetitel och vilken myndighet som utfärdade dokumentet. Att införa en myndighetsstämpel uppfyller inte kraven på tillräckligt informationsinnehåll i ett apostille. Det beror på att apostillet bör finnas tillgängligt att visas upp.

Ur ett praktiskt perspektiv är det önskvärt att eRegistret tillåter att kopior av identitets- och behörighetshandlingarna sparas tillsammans med pdf-filen med apostillet och den underliggande handlingen.

För att eRegistret inte ska kunna missbrukas som bevis på identitet eller behörighet bör även de elektroniska underskrifterna i den underliggande dokumentet kunna valideras i eRegistret, enligt detta remissyttrande.

Utveckling av resonemanget i yttrandet

Det svenska kåren av notarii publici kommer att bli föremål för rättslig reglering. Syftet med den är att tillgodose den rättsökande allmänhetens behov av kvalificerade elektroniska certifikat som intygar autenticiteten hos både svenska och utländska allmänna handlingar i vidare mening.

Apostillekonventionen reglerar formellt sett bara allmänna handlingar, vilket enligt den svenska tryckfrihetsförordningen i huvudsak avser registerutdrag från svenska myndigheter, i vart fall ur notarius publicus synvinkel. De allmänna handlingarna är inte i majoritet när notarius publicus utfärdar apostille.

Den vanligaste handlingen som stämplas med ett apostille är utan tvekan ett dokument med privaträttsligt ursprung. Det kan vara en fullmakt, avtal eller intyg av någon som har ett registrerat yrke, exempelvis en advokat, läkare, mäklare eller optiker. I Sverige är det bara notarius publicus som har behörighet enligt konventionen att utfärda apostille. Apostille-stämpeln innebär att dokumentet blir en allmän handling enligt konventionen.

Det finns ett viktigt undantag från principen att bara behöriga myndigheter i den stat där dokumentet upprättades får förse det med apostille (se Artikel 3 första stycket i slutet). Undantaget gäller certifikat från en behörig myndighet i en annan konventionsstat som utfärdats för en privaträttslig handling. Ett sådant dokument kan föras med apostille av en svensk notarius publicus, trots att det upprättats utomlands.

Även privaträttsliga dokument från ett annat EU land kan förses med ett apostille av en svensk notarius publicus. Undantaget gäller inte för utländska myndighetshandlingar och enbart om den underliggande handlingen är stämplad av en notarius publicus eller motsvarande.

I praktiken innebär det att eRegistret kommer att vidga kretsen av den rättssökande allmänhet som kan vända sig till en svensk notarius publicus till att även omfatta företag och privatpersoner som har sin bas i en annan konventionsstat. Till en del beror det på möjligheterna att hålla förrättningar online som ett eRegister ger. Flera privata aktörer har redan börjat erbjuda online-notariseringar. Det gäller teknikföretag i Österrike, Spanien och Irland.

Apostille är ett certifikat som intygar ett dokumentets ursprung, vilket omfattar mer än identiteten hos den som skrev sitt namn på pappret. Begreppet 'handlingens autenticitet' innefattar inledningsvis en bedömning av identitetskortets giltighet och äkthet. I praktiken innebär det bland annat en bedömning av likheten mellan ID-fotot och den fysisk person som skriver under dokumentet respektive mellan ID-kortets exempelsignatur och signaturen i blött bläck på pappret. Förutom identifieringen bör notarius publicus även bedöma personens behörighet att företa handlingen och i förekommande fall myndighetens behörighet som utfärdat certifikatet.

Enligt HCCH är det 'good practice' att sammanfoga apostillet med den underliggande handlingen, det vill säga både certifikatet och den privaträttsliga handlingen, men inte, som man skulle kunna tro, en fotokopia av identitetskortet och behörighetshandlingen.

Det svenska eRegistret kommer innehålla föråldrad och i vissa fall otillräcklig information om personen som skrev under dokumentet och företaget denne representerade. eRegistret kommer även att avvika från innehållet i det myndighetsregister varifrån uppgifterna hämtades. Det beror på att uppgifterna i eRegistret inte uppdateras.

Det medför vidare ett behov hos notarius publicus att friskriva sig från ansvar för felaktiga bedömningar vid identifieringen av eller behörigheten hos personen som utfärdat det underliggande dokumentet. Utan friskrivning kan certifikatet användas som en ersättning för identitetskort eller som en behörighetshandling.

Behovet av friskrivning gäller med särskild styrka när notarius publicus inte utfört tillräckliga kontroller av identitet eller behörighet, vilket är fallet i vid de flesta förrättningar i Sverige i dag. Det är sällan notarius publicus kontrollerar behörigheten hos den person som skriver under dokumentet eller ringer till myndigheten som utfärdat registerutdraget och kontrollerar att personen som skrev under det är anställd på myndigheten.

De onlinetjänster som förekommer idag på Internet omfattar bara identiteten hos personen som skriver under dokumentet. Någon kontroll av dennes behörighet görs inte. När förrättningen sker online är det upp till notarius publicus att bedöma identitetshandlingens äkthet utifrån vad som kan visas på dataskärmen, vilket ytterligare understryker behovet av ett elektronisk identitetsdokument som kan användas på Internet.

Det finns två svenska 'trusted providers' av Qualified electronic Signatures (QeS) den ena är ZealID. Till skillnad från BankID utesluter ZealID-appen att det är någon annan som använder den elektroniska identiteten, det åstadkommer ZealID genom att underskriften sker med fingeravtryck i appen. Vid en jämförelse med den identifiering som görs av utländska online-notarier framstår identifieringen med svenskt BankID som mycket säker. Det beror på att identifieringen sker på ett bankkontor och inte via en dataskärm över Internet. BankID har dessutom ett säkerhetsprotokoll som loggar position och mycket mer än den personliga säkerhetskoden.

Instruktionen för notarius publicus behöver uppdateras till att omfatta kontroll av behörigheten hos den person som skriver under handlingen. Den främsta anledningen till det är att handlingens autenticitet har central betydelse för att utfärda ett apostille.

Det framgår av följande exempel: En förälder skriver en resefullmakt för den andra föräldern som ska åka utomlands med deras gemensamma barn. Handlingens autenticitet omfattar

- identiteten hos båda vårdnadshavarna och barnet,
- att personen som skriver under resefullmakten har vårdnaden om barnet och
- att den andra vårdnadshavaren godkänner att barnet företar resan.

Notarius publicus behöver för att kunna intyga dokumentets autenticitet ha tillgång till identitetshandlingar och utdrag ur den svenska folkbokföringsmyndighetens register eller motsvarande utländskt register. Vidare behöver den notarius publicus som upprättar apostillet tillgång till Länsstyrelsernas ärenderegister över förordnade som notarius publicus eller motsvarande utländskt förordnande.

Autenticiteten hos andra dokument, exempelvis en affärsfullmakt, ser likadan ut: identiteten hos personen som skriver under dokumentet, dennes behörighet att företräda bolaget och att bolaget är registrerat under den uppgivna bolagsfirman och organisationsnumret.

Exemplen ovan visar att det är svårt för en svensk notarius publicus att bedöma om den underliggande handlingens autenticitet är tillräckligt klar för att denne ska kunna utfärda ett apostille eller ej. Det gäller särskilt utländska privaträttsliga handlingen som certifierats av en utländsk behörig myndighet.

För ett svenskt eRegister innebär det att fokus kommer att hamna på äktheten hos de elektroniska underskrifterna. En funktion för validering av elektroniska underskrifter liknande dem som finns på Internet (<https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/DSS/webapp-demo/validation>) skulle kunna vara nödvändig att införa i eRegistret för Apostille, vilket utredningen tydligt har förstått.

Det är vidare önskvärt att det enbart är svenska notarius publicus som ges möjlighet att registrera apostille i ett svenskt eRegister. Det skulle ytterligare stärka förtroendet för den svenska kåren av notarius publicus.

NOTARIUS PUBLICUS

Remissyttrande

Dessutom kan onboarding-processen för utländska behöriga myndigheter bli mycket komplicerad för ett svenskt eRegister.

Stockholm 2024-02-02

Mathias Wiberg

advokat Mathias Wiberg, notarius publicus i Stockholm